

Klagenemnda for miljøinformasjon

Nemndsvedtak i sak 2018/7

Klager: Anita Endresen Rowe
atinarowe@gmail.com

Innklaget: DP Norway AS
Pb. 3 Vollebekk
0516 OSLO

Saken gjelder

Saken gjelder klage på DP Norway AS (Domino's Pizza Norway) sin behandling av krav om miljøinformasjon. Klager har spurt virksomheten om noe av deres pizzaemballasje inneholder PFOA eller andre perfluorerte stoffer, og hva de eventuelt benytter i stedet for disse.

Saksgang og partenes anførsler

Anita Endresen Rowe henvendte seg 13. mai 2018 til Domino's Pizza Norway sin kundeservice med spørsmål om "... hvorvidt dere benytter PFOA i pappeskene dere har pizzaene i. Jeg lurer også på om dere benytter andre perfluorerte stoffer? Og evt hva dere benytter i stedet for dette?"

Virksomheten svarte samme dag at de måtte sjekke dette med sin leverandør og at de skulle komme tilbake med et svar så snart som mulig.

Den 6. august 2018 sendte Endresen Rowe klage til Klagenemnda for miljøinformasjon. Klager viste til at hun hadde etterlyst svar flere ganger, men at hun fortsatt ikke hadde fått svar fra virksomheten på sitt spørsmål. Vedlagt klagen lå flere e-poster mellom klager og virksomheten. Det fremgår av disse at klager gjentatte ganger har purret på svar, mens virksomheten på sin side har vist til at de avventer svar fra sin leverandør.

Klager anfører at hun også har spurt flere andre kjeder, som har gitt forholdsvis raskt svar tilbake på om de benytter disse stoffene i sine produkter. Klager mener tre måneder er for lang tid til å vente på svar.

Sekretariatet for Miljøklagenemnda orienterte virksomheten om klagen i brev av 28. august 2018, og satte en frist for tilsvaret til 18. september 2018.

Domino's Pizza besvarte henvendelsen i brev av 7. september 2018. De opplyser at virksomheten nå har oversendt svar til klager og at virksomheten mener denne informasjonen er utfyllende, men at de gjerne svarer om det skulle forekomme flere spørsmål.

Sekretariatet sendte etter dette en henvendelse til klager i e-post av 12. september 2018, med forespørsel om hennes spørsmål med dette var tilstrekkelig besvart, eller om klagen ble opprettholdt.

Klager svarte i e-post av 25. september 2018 at den utleverte informasjonen etter hennes oppfatning er vanskelig å forstå, og at hun derfor synes det er vanskelig å vurdere om svaret egentlig besvarer spørsmålet hennes om emballasjen inneholder perfluorerte stoffer. Hun ba sekretariatet om hjelp til å tolke svaret fra virksomheten.

I e-post av 10. oktober 2018 ga sekretariatet veiledning til klager om hvordan svaret fra virksomheten var naturlig å forstå. Sekretariatet opplyste at det finnes flere perfluorerte stoffer enn de som det var opplyst om i svaret, men at det ligger utenfor sekretariatets myndighet å avgjøre hvor langt virksomhetens informasjonsplikt går. Dette er det Nemnda som må ta stilling til. Sekretariatet opplyste at de forstod klagers tilbakemelding slik at hun fortsatt opprettholdt klagen, og satte en frist til 26. oktober 2018 for eventuelle ytterligere kommentarer.

Virksomheten ble orientert om ovennevnte e-post til klager og om videre saksgang i e-post av 10. oktober 2018. I e-post av 15. oktober 2018 ga innklagede tilbakemelding om at de skulle sjekke om leverandøren kunne gi en ytterligere forklaring.

I e-post av 20. november 2018 etterspurte sekretariatet informasjon fra virksomheten om hvorvidt de importerer emballasjen selv, eller om den anskaffes via en annen importør eller forhandler.

I telefonsamtale med sekretariatet 23. november 2018 opplyser virksomheten at de ønsker å ta kontakt med klager på nytt for å forsøke å imøtekomme hennes krav.

Sekretariatet har imidlertid etter dette ikke mottatt ytterligere informasjon fra klager eller innklagede.

Nemndas vurdering

Er klagefristen i miljøinformasjonsloven § 19 overholdt?

Det følger av miljøinformasjonsloven § 19 andre ledd at klagefristen er tre uker fra underretning om avslag på krav om miljøinformasjon er kommet frem til den som krever innsyn. Virksomheten svarte senest på klagers henvendelser i e-post 13. juli 2018. Klage ble sendt til Klagenemnda for miljøinformasjon 6. august 2018. Klagefristen er tre uker jf. miljøinformasjonsloven § 19 (2). Klagefristen er således oversittet med 3 dager, dersom en skal regne fristen fra virksomhetens svar 13. juli 2018.

Forvaltningslovens bestemmelser om klage gjelder tilsvarende for klager mot virksomheter etter miljøinformasjonsloven. Det følger av forvaltningsloven § 31 første ledd at klagen kan tas under behandling selv om klager har oversittet klagefristen, såfremt parten eller hans fullmektig ikke kan lastes for å ha oversittet fristen eller for å ha drøyd med klage etterpå (bokstav a) eller det av særlige grunner er rimelig at klagen blir prøvd (bokstav b). Ved vurderingen av om klagen bør tas opp til behandling, skal det også legges vekt på om endring av vedtaket kan medføre skade eller ulempe for andre. Nemnda har funnet å legge vekt på at klager over tid var i dialog med virksomheten, som flere

ganger antydnet at hun snart kunne forvente å få et svar. Dette var også tilbakemeldingen i virksomhetens svar 13. juli. Nemnda mener det derfor kunne være en grunn for klager til å avvente og se om det faktisk kom et svar før klage ble vurdert. Virksomheten har heller ikke anført oversittelse av klagefrist som grunnlag for å avvise klagen. Nemnda har kommet til at det ikke er vektige grunner mot å tillate at informasjonskravet behandles, og tillater således at klagen behandles, jf. forvaltningsloven § 31 bokstav b).

Lovanvendelse

Klagerens spørsmål gjelder innholdet av stoffer i et spesifikt produkt. Det er dermed produktkontrollovens regler som får anvendelse, jf. produktkontrolloven § 10 som gir rett til informasjon om komponenter eller egenskaper ved det enkelte produkt, såkalt produktspesifikk informasjon.

Foreligger det informasjonsplikt?

Formålet med produktkontrolloven er å forebygge at produkter og forbrukertjenester medfører helseskade og miljøforstyrrelse (produktkontrolloven § 1).

Etter produktkontrolloven § 10 første ledd har enhver rett til informasjon om produktet inneholder komponenter eller har egenskaper som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse, hvilke komponenter eller egenskaper dette er og hvordan produktet må håndteres for å unngå slike virkninger.

Nemnda må dermed først ta stilling til om den etterspurte informasjonen vedrører komponenter eller egenskaper ved produktet som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

Om PFOA og perfluorerte stoffer¹

Perfluorerte stoffer er syntetiske organiske stoffer med et høyt innhold av fluor. Perfluorerte stoffer har vann- og fettavstøtende egenskaper, og finnes blant annet i matemballasje, mat- og bakepapir.

Nettstedet Erdetfarlig.no inneholder blant annet henholdsvis en «verstingliste» og en alminnelig liste over de mest helse- og miljøskadelige stoffene som kan opptre i vanlige forbrukerprodukter. Perfluorerte stoffer er oppført på verstinglista over farlige stoffer, og står også på miljøvernmyndighetenes liste med prioriterte stoffer der utslippene skal stanses eller reduseres vesentlig innen 2020.

Perfluorerte stoffer brytes svært sakte ned i naturen. Noen kan hope seg opp i blodet og lagres i mennesker og dyr. Mengdene i miljøet vil derfor øke i takt med at vi lager og bruker dem. I tillegg

---

¹ Kilder:

<http://www.erdetfarlig.no/no/farlige-stoffer/>

<http://www.miljostatus.no/tema/kjemikalier/prioritetslisten/PFOS-PFOA-og-andre-PFCs/>

https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/produksjon_av_mat/matkontaktmaterialer/ingen_funn_av_fluorerte_stoffer_i_papp_og_papir.22286

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/2016/September-2016/Tiltaksplan-for-arbeidet-med-per--og-polyfluorerte-stoffer-i-perioden-2016-2018/>

øker konsentrasjonen av stoffene jo høyere opp i næringskjeden man kommer. Flere av disse stoffene er funnet blant annet i polartorsk, polarmåke, sel, reinsdyr og isbjørn.

Noen av de per- og polyfluoreerte stoffene kan være giftige for livet i vann, gi fosterskader, skade evnen til å få barn og er sannsynligvis også kreftfremkallende.

PFOS, PFHxS, PFOA og C9–C14 PFCA regnes for å være blant de verste stoffene i denne stoffgruppen. For PFOA er det muligens en sammenheng mellom konsentrasjoner i blodet og redusert fødselsvekt, økt kolesterol, sykdommen ulcerøs kolitt og stoffskiftesykdommer.

Per- og polyfluoreerte stoffer omfatter flere tusen forbindelser og det utvikles og bringes stadig nye stoffer på markedet. Det er mangelfull kunnskap om bruk, utslipp og effekter særlig for nye stoffer.

PFOS og stoffer som kan omdannes til PFOS er strengt regulert i store deler av verden gjennom EUs POP-forordning, den globale Stockholm-konvensjonen og protokollen for langtransport av organiske stoffer (UN-ECE-LRTAP).

Det har siden 2014 vært et nasjonalt forbud mot innhold av PFOA i tekstiler og andre forbrukerprodukter som selges i Norge. Norge har i samarbeid med tyske myndigheter fått gjennomslag for et EU-forbud mot PFOA og stoffer som brytes ned til PFOA under kjemikaliergelverket REACH. Forbudet gjelder fra 2020.

Det er ingen forbud eller grenseverdier for fluorerte stoffer i matkontaktmaterialer av papp og papir. Men det er et krav om at matkontaktmaterialer ikke skal avgi stoffer til maten i mengder som kan gi helsefare. Mattilsynet analyserte i 2015 matkontaktmaterialer av papp og papir for innhold av utvalgte fluorerte stoffer. Det ble ikke funnet målbare nivåer av de undersøkte stoffene i den undersøkelsen.

Vurdering

Utgangspunktet er at virksomheten må sannsynliggjøre at informasjonen som er etterspurt faller utenfor bedriftens informasjonsplikt etter produktkontrolloven § 10, jf. § 3. Det er ikke gjort forsøk på dette fra virksomhetens side.

Nemnda har i tidligere saker, bl.a. sak 2005/17 og 2006/4, lagt til grunn at informasjonsplikten i § 10 første ledd også omfatter tilfeller der et produkt inneholder komponenter som kan medføre virkning som nevnt i § 1, selv om ikke produktet i seg selv kan ha slik virkning. Nemnda fastholder denne forståelsen av bestemmelsen.

Hvilken informasjon som kan kreves i medhold av produktkontrolloven § 10 har sammenheng med plikten til å ha kunnskap i produktkontrolloven § 3. Etter produktkontrolloven § 3 tredje ledd plikter produsent eller den som innfører et produkt å skaffe seg den kunnskapen som er nødvendig for å vurdere faren for helseskade og/eller miljøforstyrrelse. I henhold til produktkontrollovens forarbeider innebærer dette en plikt til å ha oversikt over eksisterende kunnskap, men også å innhente opplysninger der man ikke har dem, og å utøve en viss kritisk sans overfor informasjonskilder og hvilke som er relevante og pålitelige.», jf. Ot. prp. nr. 116 (2001-2002) s. 178. Denne kunnskapen skal videreformidles fra bl.a. produsent og importør til etterfølgende salgsledd, jf. produktkontrolloven § 10 siste ledd. Den som produserer, innfører, omsetter, bruker eller på annen måte behandler produkt som kan medføre nevnte virkninger, skal vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak for å forebygge og begrense slik virkning, jf. § 3 første ledd.

I forarbeidene (Ot.prp. nr. 51 (1974-75)) uttales det følgende om omfanget av kunnskapsplikten:

"Hvor langt kunnskapsplikten går må vurderes konkret. For en rekke produkter vil stillingen være den at produktet har vært i bruk lenge, og skader og ulemper ved det er godt kjent. Noen spesiell plikt til å skaffe seg ytterligere kunnskaper vil da normalt ikke foreligge. Helt unntaksfri er ikke denne regelen. Foreligger det tegn på at produktet kanskje har flere uheldige virkninger enn opprinnelig antatt, kan forholdene ligge slik an at produsenten eller importøren må sørge for å skaffe seg ny kunnskap om godt kjente produkter. Hva som skal til for å utløse denne plikten, beror på forholdene i det enkelte tilfelle."

Nemnda mener at spørsmålet om pizzaemballasjen inneholder PFOA eller andre perfluorerte stoffer, er omfattet av informasjonsplikten i produktkontrollloven § 10 første ledd. Nemnda legger til grunn at både PFOA og andre perfluorerte stoffer er produktkomponenter vil kunne være helseskadelige og /eller miljøforstyrrende. Det følger da av produktkontrollloven § 10 første ledd bokstav a at klager har rett til informasjon om emballasjen inneholder disse stoffene/komponentene.

Nemnda tolker klagers spørsmål dithen at det også blir spurt om hvilke stoffer som eventuelt blir benyttet som erstatning for perfluorerte stoffer. Nemnda legger til grunn at klager også har rett til å få svar på dette spørsmålet, så fremt det benyttes stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

Kan informasjonen kreves av Domino's Pizza Norway?

Produktkontrollloven § 10 annet ledd sier at informasjonen kan kreves fra produsent, importør, bearbeider, omsetter eller bruker av et produkt. Det følger videre av produktkontrollloven § 10 siste ledd at produsent, importør, bearbeider og omsetter av produkter skal gi informasjon som omfattes av opplysningsplikten videre til etterfølgende salgssledd. Nemnda legger derfor til grunn at etterspurt produktinformasjon kan kreves av Domino's Pizza Norway. I den grad de foregående salgssledd ikke aktivt har videreformidlet informasjonen, slik at Domino's Pizza Norway ikke har den tilgjengelig, mener Nemnda at Domino's Pizza Norway må rette en ny forespørsel til leverandøren, der de opplyser om bakgrunnen for spørsmålet og den plikten leverandøren har etter produktkontrollloven. Dette er i samsvar med Nemndas konklusjon i tidligere saker, bl.a. 2018/1 og sak 2016/6.

Er informasjonsplikten overholdt?

Det følger av produktkontrollloven § 10 sjette ledd, jf. miljøinformasjonsloven § 18 fjerde ledd at den som mottar et krav om miljøinformasjon, skal avgjøre dette og utlevere informasjonen snarest mulig og senest innen en måned etter at kravet er mottatt. Dersom mengden av informasjon eller informasjonens karakter gjør det uforholdsmessig byrdefullt å utlevere den innen en måned, skal den senest være kommet fram til informasjonssøker innen to måneder.

Selv om det har vært kommunikasjon mellom klager og virksomheten underveis, har ikke virksomheten gitt klager informasjon på spørsmålene innenfor lovens frister. Virksomheten har dermed ikke overholdt informasjonsplikten før klagen ble fremmet for Nemnda.

Etter at klagen ble fremsatt for Nemnda, har virksomheten mottatt informasjon fra sin leverandør, og har videresendt denne informasjonen til klager. Det opplyses følgende:

"Perfluorinated compounds like:

- *Perfluorooctanoic acid (PFOA – CAS No 335-67-1)*
- *Perfluorooctane sulfonic acid (PFOS – CAS No 1763-53-1),*

Brominated compounds like:

- *Hexabromocyclododecane HBCD – CAS No 3194-55-6),*

and all other Persistent Organic Pollutants (POPs) listed by:

- the Regulation (EC) No 850/2004 and its amendments on persistent organic pollutants,*
- the Stockholm Convention on POPs,*

are not used by Smurfit Kappa mills to produce paper or solid board grades.

Our products may contain the above substances that were in incoming recycled fibres materials as traces or impurities."

Spørsmålet som Nemnda må ta stilling til, er om denne informasjonen kan anses å være et fyllestgjørende svar på klagerens spørsmål.

I henhold til produktkontrolloven § 10 sjette ledd jf. miljøinformasjonsloven § 18 første og annet ledd kan informasjon utleveres på den måten som anses hensiktsmessig. Informasjon skal være dekkende og forståelig i forhold til informasjonsbehovet til den som ber om informasjon. Det følger av forarbeidene til miljøinformasjonsloven at det i dette også ligger et krav om at informanten til en viss grad må tilpasse opplysningene i forhold til informasjonssøkers forutsetninger. Det innebærer at informasjonssøker vil kunne be om en forklaring på informasjon som for eksempel inneholder faguttrykk eller teknisk komplisert informasjon.

I forarbeidene vises det også til at innsynskravet kan besvares ved å vise til registre, rapporter eller lignende dersom opplysningene allerede foreligger der. Dette vil kunne være praktisk i en rekke tilfeller hvor informasjonen allerede er skrevet ned og kan gjøres tilgjengelig, selv om opplysningene ikke er utformet slik at de er et konkret svar på innsynsbegjæringen. Det er imidlertid presisert at denne framgangsmåten bare kan benyttes hvor innsynsbegjæringen kan besvares tilfredsstillende på denne måten. Det innebærer at henvisning til rapporter eller registre eller lignende ikke oppfyller kravet dersom dette betyr at det i praksis blir vanskelig for den som ber om informasjon, å få svar på det vedkommende ønsker. Det kan for eksempel være tilfelle hvor det er lagret store mengder informasjon og det er vanskelig å finne fram til det som er relevant, eller det krever omfattende sammenstillinger av informasjonen for at vedkommende skal få svar på sitt spørsmål.

Nemnda legger til grunn at virksomheten har besvart fyllestgjørende når det gjelder spørsmålet om bruk av PFOA og PFOS. Nemnda vil imidlertid tilføye at det ikke er opplyst om Domino's Pizza Norway bruker flere leverandører for pizzaemballasjen. Dersom det er tilfelle, vil det ikke være tilfredsstillende å videreformidle svar fra kun én av leverandørene.

Når det gjelder spørsmålene om det blir brukt andre perfluorerte stoffer og om det eventuelt blir brukt andre stoffer i stedet for dette, viser virksomheten til leverandørens opplysninger om at det ikke blir brukt persistente organiske miljøgifter som er regulert i EUs POP-forordning (EU 850/2004) og Stockholm-konvensjonen. Nemnda anser ikke dette for å være et tilfredsstillende svar i henhold til informasjonsplikten i produktkontrolloven § 10. Nemnda mener at det ikke kan forventes at en vanlig forbruker kan trekke ut svar på den etterspurte informasjonen ved en slik generell henvisning til forordning og konvensjon. Dette gjelder særlig på et område som dette, hvor regelverket er relativt tungt tilgjengelig for en alminnelig forbruker. Nemnda viser her til uttalelsene i forarbeidene nevnt foran.

Nemnda vil videre bemerke at henvisningen fra virksomhetens leverandør om at det ikke brukes stoffer som er omfattet av POP-forordningen eller Stockholm-konvensjonen, ikke i seg selv kan anses som et fyllestgjørende svar på spørsmålene om pizzaemballasjen inneholder perfluorerte stoffer eller erstatningsstoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. En rekke perfluorerte stoffer

omfattes ikke av forordningen og konvensjonen, og et stoff (en produktkomponent) vil kunne være helseskadelig eller miljøforstyrrende, selv om det pr. i dag ikke er omfattet av disse regelverkene.

En reguleringsprosess tar tid, og nye funn og mistanker om skadevirkninger blir derfor ikke fanget opp av regelverket før etter en tid. Dette forholdet blir også trukket fram i forarbeidene (Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 121: "... De systemene man har for å vurdere helse- og miljøskade ved for eksempel kjemiske stoffer, er bygget på stor grundighet og strenge dokumentasjonskrav slik at det kan ta år å konkludere. Systemene er felles for hele Europa og krever felles regulering i det indre markedet. Dette forutsetter politisk enighet om et felles beskyttelsesnivå som også ivaretar industriens interesser. Enkelte grupper av befolkningen, spesielt sårbare grupper slik som barn, allergikere eller andre med lavere toleransegrenser, kan ha behov for et høyere beskyttelsesnivå enn det samfunnet ellers legger til grunn. Men dette er umulig uten tilgang til informasjon om mulige skadevirkninger."

Forholdet er også trukket fram av lovutvalget i NOU 2001:2 s. 87, hvor det uttales følgende:

"Forbrukere og miljøvernorganisasjoner som ønsker å legge til grunn større forsiktighet enn myndighetene, vil kunne ønske seg informasjon om egenskaper ved produktet som ikke er så alvorlige at myndighetene har foretatt regulering av bruken eller informasjonsplikten for produktet. Eksempler er kjemikalier hvor de potensielle negative virkningene på helse og miljø er betydelige, men hvor kjemikaliene ikke tilfredsstillt kravene for merkeplikt etter reglene for klassifisering og merking. Dette gjelder særlig i tilfeller der effektene ikke er dokumentert med tilstrekkelig vitenskapelig sikkerhet til å utløse klassifisering og merking, men hvor det er bred vitenskapelig enighet om at effektene er sannsynliggjort (fjøre var-holdninger). Merking av genmodifiserte organismer er et annet eksempel. Det er ikke ut fra risikoen for helse eller miljøskader at næringsmidler med GMOer skal merkes, men ut fra ønsket om at forbrukerne skal vite hva de kjøper og dermed kunne velge bort slike produkter mer ut fra etiske holdninger, og ha en skepsis til nye grensesprengende teknologiske metoder."

Vedtak

Med hjemmel i lov om produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 10 sjette ledd jf. lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser (miljøinformasjonsloven) § 19 fattes følgende vedtak:

DP Norway AS pålegges innen 30 dager fra dette vedtakets dato å besvare klagers spørsmål:

- **om deres emballasje (pizzaesker eller matpapir) inneholder perfluorerte stoffer, og**
- **om det brukes erstatningsstoffer, som kan medføre kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.**

Vedtaket er avsagt etter møte i Klagenemnda 03. desember 2018 og senere utveksling av tekst til vedtak på e-post. Vedtaket er datert den dagen alle medlemmene har gitt sitt samtykke til teksten.

Vedtaket er endelig og partene har ikke klagerett.

Twist om plikter og rettigheter etter mil. kapittel 4 kan bringes inn for domstolene ved søksmål.

Partene i søksmålet vil være den som har fremsatt det omtvistede kravet og den virksomheten kravet retter seg mot, jf. forskrift 14. desember 2003 nr. 1572 om Klagenemnda for miljøinformasjon § 10.

14. desember 2018

Hans Petter Graver
Sigrid Andersen Cabot
Ina Lindahl Nyrud
Elin Vestrum
Andreas Pihlstrøm
Trude H. Nordli